

az érdeme ez, kiknek e helyen is kedves kötelességemnek ismerem mindnyájunk nevében a legőszintébb és leghálásabb köszönetünket ujólag kifejezni.

Selmeczbánya, 1900. szeptember hóban.

Tomasovszky Imre,

m. kir. erdész,

erdőakadémiai tanársegéd.

KÜLÖNFÉLÉK.

Párisi erdészeti kiállításunk részletes katalógusát, bár tudomásunk szerint már nem sokkal a kiállítás megnyitása után közrebocsáttatott, csak most van alkalmunk ismertetni.

Bevezető részében Magyarország és Horvát-Szlavonország erdőgazdaságának fejlődési történetét s ennek fonalán a jelen állapot leírását találjuk tömör, átnézetes előadásban. Minthogy a katalógus francia nyelven is megjelent, ez a leíró rész bizonyára nagyban hozzájárult ahhoz, hogy erdőgazdaságunkról a külföldön helyes képet nyerjenek az érdeklődők.

Általában a mű szerzője nem szépítette állapotainkat, őszintén rámutatott erdőgazdasági életünk fogyatkozásaira is.

Különösen érdekesnek találtuk a fa kiszállítására és értékesítésére vonatkozó részt, a melyben a vizen és szárazon való szállítás két irányzata mintegy küzd egymással. S ez így talán elég jól is jellemzi ez idő szerinti helyzetünket, ámbár nézetünk szerint ennek a küzdelemnek csak legelején vagyunk. Ide igtatjuk a katalógus megfelelő részeit:

«A hegyoldalokat feltáró rendszeres uthálózat hiányában a fának közelítése kezdetleges és sok anyagvesztéssel jár; így különösen az aránylag értékes fenyve-

seinkben a szabadon való eregetés divik és a magas hegyoldalakról völgynek szaladó fa 10—20%-a kárba vész.»

Nagyon helyesen fogta fel helyzetünket nézetünk szerint a katalogus következő szakasza: «. . . a vizi-
szállítás fentartása Magyarországon a folyók azon szakaszán a hol nagyobb és költséges befektetések nélkül gyakorolható, még továbbra is indokolt marad. Másfelől azt el kell ismerni, hogy a fának kiszállításánál, az erdőterületen belül, a tengelyen való szállítás, illetőleg az erdőknek rendszeres és állandó jellegű ut- vagy erdei vasuthálózatokkal való feltárását az eddiginél sokkalta nagyobb figyelemben és felkarolásban kell részesíteni, mivel ily módon nemcsak a faértékesítési viszonyok javulása és a tetemes termelési apadékok megszüntetése várható, hanem az állandóan és minden részében hozzáférhetővé tett erdőben a tökéletesebb felújítási módok és erdőápolási mivelettek is lehetségessé válnak, szóval az erdőgazdaság színvonala minden tekintetben magasabbra emelkedhetik. A korábbi időkben, sajnos, erdőbirtokosaink igen nagy része idegenkedett azoktól a befektetésektől, melyek az erdő állandó jellegű feltárásával járnak, bármennyire jól kamatozó tőkebefektetések legyenek is ezek. De a nyugati államokban ezen a téren elért sikerek most már a mi erdőbirtokosaink körében is hódítanak s azokat a szállítási eszközök tökéletesbitésére buzdítják.»

Jól esik hivatalos jellegű kiadványban ezt a nézetet olvasnunk, ámbár a gyakorlat terén ez a felfogás még hazánk igen nagy részén vajmi kevésbé nyilvánul s ezért az idézet végső szavait egyelőre többnek, mint előlegezett bizalomnak aligha lehet tekinteni.

Hogy azonban a katalogus bevezetésének írója e kérdés messzemenő horderejét teljes mértékben felismerte,

kitűnik abból, hogy a fa értékesítéséről szólva, a tővön való eladás nagy elterjedtségét erdeink szállítási viszonyainak kezdetlegességéből eredőnek mondja. A tővön való eladás előnyeként említi a katalogus, hogy a vevő a fatermés igen belterjes kitermelésére törekszik. Ez azonban nézetünk szerint csak a terület szerinti eladásnál következik be, ott is csak azon a határon belül, amelyet a nyers közéleti módok okozta apadék megszab. «A beruházások szoliditása, az erdőgazdasági műveletek szakszerű keresztülvitele, az erdészeti technika fejlesztése és az erdei munkások érdekeinek állandó kielégítése szempontjából» már károsnak látja a szerző a tővön való eladást és a termelést szívesebben látná az erdőbirtokos kezében . . .

Az általános ismertető rész után a kiállítók betűsoros jegyzéke sorakozik, amelyben azonban nemcsak az egyes kiállító által kiállított tárgyak vannak felsorolva, hanem a kiállító uradalom, vállalat vagy kincstári hatóság dióhéjba szorított leírása is foglaltatik. Ezek a nagy szorgalommal összegyűjtött adatok igen becses anyagot tartalmaznak nemcsak az idegen olvasó szempontjából, hanem becsesel bírnak reánk is.

Sőt a számsoros katalogus sem száraz sorozata a kiállítási tárgyaknak, hanem ahol szükséges, magyarázó szöveget tartalmaz. Egészben véve a katalogus a reá fordított céltudatos munkáról tesz bizonyosságot s a maga nemében bizonyára ritka tökéletességű mű.

Az 1901. évi államköltségvetésben a kincstári erdők rendes bevétele 18,292,910 K.-ban, a rendes kiadás 10.730,867 K.-ban van kitüntetve, a várható tiszta jövedelem tehát 7.562,051 K. Egészben véve a kincstári erdők költségvetése 281,024 K.-val kedvezőbb, mint az előző évi.

A személyi járandóságoknál 121,064 K. többszükséglet mutatkozik. Ez részben az egyes fizetési osztályok közötti kedvezőtlen arány részleges javítására szükséges, a mennyiben jövő évi jul. 1-étől 87 erdészi állás beszüntetése s a főerdészi állásoknak ugyanannyival való emelése van tervbe véve. Az erdészeti altisztek fizetésének már a f. évben megkezdett javítására folytatólag újabb 65,268 K. vétetett fel a költségvetésbe. Az altiszti személyzetnek szerény javadalma- zása mellett igen méltányosnak találjuk az egyenruhaátalány rendszeresítését, a mely célra 30,000 K. irányoztatott elő.

A személyi ügyek terén fennállott visszasságok rendezésére irányuló ez a jóakaró törekvés mindenesetre osztatlan elismerésre számíthat.

Bevételi többlet leginkább a beszterczebányai, liptó- ujevári, bustyaházai és vinkovczei kerületek épület- és műszerfájának kedvezőbb értékesítéséből várható.

A beruházásoknál 9 erdőtiszi és 16 erdőőri lak építése vétetett tervbe és pedig az erdei alaphól felveendő kölcsön terhére. Ez a módja a költségfedezésnek nálunk új, de nagyon is figyelemre méltó. Kétségtelen, hogy a törlesztési részleteket könnyebb az évi költségvetésbe felvenni, mint magát a befektetendő tőkét. Ez volna tehát módja annak, hogy az erdeinkben oly nagyon szükséges okszerű befektetéseket eszközölhessük s azokat a költségvetés mérlegének esélyeitől függetlenné tegyük. Kincstári erdeinkben ezidőszerint kezelési épületek létesítésére van égető szükség; egyéb befektetések szünetelnek, a mennyiben «a közel jövőben oly állandó jellegű üzleti építkezések, a melyek az állami ingatlan vagyonban eszközölt befektetéseket, illetve beruházásokat képeznének, nem fognak előfordulni.» Az állami kezelésbe vett községi és más erdőknél a csemetekertek és erdősitések arovatán

150,000 K., vagyis a f. évvel szemben 50,000 K.-val több irányoztatott elő, hasonlóképen a kopár területek befásítására adandó állami segély összege is felemeltetett 200,000 K.-ról 250,000-re.

Helyi erdészeti kiállítás Sopron vármegyében. A vármegyei gazdasági egyesület f. évi szeptember hó 16-án F.-Pulyán állatdíjazással egybekötött gazdasági kiállítást rendezett, a melynek keretében az erdészet is képviselve volt. Első eset ez Sopron vármegyében, hogy szakunk is szerepelt ilyen kiállításon s éppen ezért méltatom néhány szóval ennek jelentőségét, remélve, hogy ez a példaadás másokat is fog arra buzdítani, hogy ilyen közhasznú kiállításokat rendezzenek, azokon mint kiállítók résztvegyenek, vagy legalább azokat megtekintésre méltassák és tanulmány tárgyává tegyék.

Nem volt hivatása a kis keretben mozgó kiállításnak magasabb szakbeli igényeket kielégíteni s ezt nem is tehette volna, de célja volt a vármegyénk erdőiben levő kincsek megismertetése s ezek feldolgozásának és felhasználásának szemléltető bemutatása, valamint az is, hogy az erdők fontosságáról s azok jövőjének biztosítási módjáról fogalmat nyújtson.

Ezeket tartva szemelőtt, bátran mondható, hogy ezen cél eléretett s a helyi erdészet méltóan volt képviselve, sőt az izléses rendezés az egész kiállításnak legszébb részévé tette azt. Kiállító tulajdonképen csak egy volt t. i. a hg. Eszterházy-féle hitbizomány lakompaki uradalmának bérelője a Schmidt és Groedel cég, a melynek áldozatkészsége tette lehetővé azt, hogy az erdészeti kiállítás létrejöhessen. Az uradalom erdőtisztjeinek ügybuzgósága és szakképzettsége, valamint jó izlése természetesen lelke volt az egész vállalkozásnak.

Az izléses pavillonban ki voltak állítva az erdőkre vonatkozó üzemtervek és gazdasági térképek, köztük egy 1830. évből származó üzemrendezési munkálat is, mely mint emlék érdekes; a falakat törzselemzések, a fanemek növekvését mutató graphikus képek s az uradalom által bérelt erdők üzemének eredményeit feltüntető táblázatok díszítették. Ugyanitt voltak elhelyezve szép csoportosítással az állatot alkotó fanemek keresztmetszetei, az erdők felmérésénél és becslésénél használt műszerek, különféle a fatermelésnél és erdősitésnél használt szerszámok, valamint a vadászat jelentőségét igazoló agancsok és ügyesen kitömött állatok. A pavillon háttérét különféle, itt előforduló fanemekből összeállított 10—15 éves fiatalos képezte, a mely üdeségével igen jó benyomást tett a szemlélőre. A külső kiállítás területe gondosan kavicsolt utakkal több mezőre volt osztva, melyek egyikében egy kis csemetekert is helyet talált. A többi mezőben a gyakoribb, itt előforduló fabetegségek és rovarrongálások érdekes collectioja, továbbá a vágásokat ellepő gyomok gyűjteménye, az uradalomban termelt lucz-, erdei-, vörösfenyő, tölgyfélék, bükk, hárs és juhar rönkök, továbbá tűzifa és különféle mezőgazdasági szerszámfa-választékok valamint félgyártmányok voltak kiállítva. A cég által szintén bérben birtokos lakompaki fűrész is bemutatta ugyanitt különféle jó minőségű s ezen a vidéken nagy kelendőségnek örvendő fűrészárut. Ki voltak állítva még az előforduló fanemek magvai, valamint a vágásterületeken termelt u. n. bokros rozs is nagyon szép minőségben.

Ezen kis kiállítási területen tehát a helyi erdészetre vonatkozó nagyon sokféle tárgy volt könnyen áttekinthetőleg bemutatva s az a cél, hogy a birtokosok az erdészeti jelentőségéről fogalmat szerezzenek, illetve hogy

érdeklődésük felkeltessék, nézetem szerint már is eléretett.

Nagy köszönettel tartozunk tehát a Sopron vármegyei Gazdasági Egyesületnek azért, hogy az erdészet ügyét is felkarolta s népszerűsíteni, illetve közkinccsé tenni törekszik azt a tudományt is, melyről — a mint minden szakember előtt ismeretes — még mai nap is sok helyen, a valóságtól nagyon is eltérő, sőt ferde fogalmak vannak elterjedve.

Ilyen kisebbszerű, aránylag kevésbé költséges, egy-egy vármegye, vagy épen csak több járás viszonyait ismertető kiállítások közvetlen haszna igazán nem becsülhető elég nagyra, mert népünk így a nemes versenyre ösztönöztetvén, az általános jólét emelésén nagyot lendíthet.

A helyi gazdasági egyletekre e téren igen szép hivatás betöltése vár s kívánatos, hogy úgy mint a jelen esetben itt, más helyeken is hasonló jó eredmény éressék el.

A főleg mezőgazdasággal foglalkozó lakossággal bíró vidéken működő erdészek, miután itt az erdészet jelentősége nem olyan nagy mint hazánk erdőkoszoruzta bérczes részeiben, hol viszont a másik termelési ág a kevésbé fontos, mindenesetre örömmel fognak csatlakozni a testvér tudomány művelőihez, hogy a népjólét általános felvirágoztatásán vállalva munkálkodjanak.

Végre még felemlitendőnek tartom, hogy a kiállító czég és két erdőtisztje, a bíráló-bizottság ítélete alapján, az első díjjal — arany diszoklevéllel — ezeken kívül 2 erdőőr és 2 erdei munkás bronz diszoklevéllel tüntettetett ki a gazdasági kiállítás intézősége által.

Az elismerés ezen jelvényei mindenesetre buzdítani fogják őket, valamint másokat is, szeretett szakunk ügyeinek előmozdítására a jövőben is, mert látva azt, hogy

az elhintett mag jó talajra jutott, remélnünk lehet, hogy ezentul még szebb siker lesz elérhető.

(Ratkovszky Károly.)

Ifj. Pálffy János gróf nagylelkü alapítványáról, a mely 2.743,000 K. értéket képvisel s azzal a rendeltetéssel bír, hogy a magyar középosztályhoz tartozó magyar érzelmű családok gyermekei belőle 700, illetőleg 1000 koronás ösztöndíjakban részesüljenek, t. olvasóink bizonyára már tudomást szereztek. Bennünket a haza oltárán hozott ez a valóban nagy áldozat egyrészt mint hazafiakat érint, de érdeklél bir abból a szempontból is, hogy az adomány volta-képen 7758 hold erdőterületnek és 734 hold szántóföldnek az állam birtokába való átengedéséből áll. Ez a birtok Pozsony vármegye Alsó-Diós, Ottóvölgy, Cseszte-Palla és Dubova községeinek határában fekszik. Az áldozatkész gróf a birtokok haszonélvezetét életfogytiglan meg kívánja ugyan tartani, de már most a földmivelésügyi minis-terium közegeinek közbejöttével óhajtja azokat vezetetni.

A műegyetem megnyitásánál (szept. 17-én) Liphay Sándor lelépő rektor beszédében megemlékezett a műszaki minősítésre vonatkozó törvénytervezetről, a mely bár a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet kebelében készült, mégis kidolgozásánál a műegyetem is közreműködött. Ennek kapcsán a következő, bennünket is érdeklő kijelentést tette: «Nagy meglepéssel tölthet el mindnyájunkat, hogy e törvényjavaslat szerkesztéséhez szakegyesületeik útján hozzájárultak a selmeczi m. k. bányászati és erdészeti akadémián képződő bányá-, kohó- és erdőmérnökök is, úgy hogy az mai fogalmazásában hazánk egész műszaki intelligenciájának óhajtásait visszatükrözi.»

Cactus-növények mint erdei tüzoltók. Az Oest. F. u. J. Ztg. f. é. 31. számában olvassuk, hogy déli Francia-

országban a gyakori tüzesetek egy eredeti rendszabályhoz vezettek: a veszélyeztetett erdőrészeknek cactusfélékkel való körül ültetéséhez. A cactus-növény a legforróbb nyáron is annyira nedvdús, hogy a futótűz meg nem gyújtja. Ekként a tűznek még akkor is gátat vet, ha körülötte a többi növényzet már lánggal ég. Ajánlják, hogy a mozdonyszikra által veszélyeztetett erdőpásztja a többi erdőtől egy sáv cactus-ültetéssel különíttessék el. Kétes, vajjon a mi éghajlati viszonyaink között ez a növény megélne-e a szabadban, annyi azonban bizonyos, hogy az erdőnek valamelyes «secessziós» jelleget adna. (B.)

Megömlesztett fa. Az «Anzeiger für die Holzindustrie» azt a bámulatos dolgot közli legújabb számában, hogy a fát megömlesztette Gall lemuri erdőinspektor. Különösen hangzik ez a dolog, mert mint mindenki előtt ismeretes, a fa megolvasztása azért látszik abszurdumnak, mert ha hevítjük, nem melegedhetik fel 100° -ra sem anélkül, hogy alkotó részei el ne párologjanak belőle. Egyes fadesztillációkból nyert adatok azt mondják, hogy a fa száraz lepárlásakor keletkezik egy sereg szénhidrogén gáz, azután vizgőz, hidrogén és oxigén, majd pedig faczet, amelynek a különféle szerves savak az alkotó részei, és végül faszén. Gall, a fennemlitett erdőinspektor, ezt a sok vegyületképződést megakadályozta azáltal, hogy nyomás alatt hevítette a fát. Közelebbi adatok még nem állanak rendelkezésünkre az iránt, hogy hány atmoszféra nyomás alatt áll a fa a megömlesztés folyamata alatt, vagy hogy változó-e ez a nyomás avagy nem. Végeredményben azonban tudjuk azt, hogy a megömlesztett fa elveszti teljesen szerves konstrukcióját, egynemű anyag lesz és a fához semmiféle hasonlóságot nem mutat. Törése földes színű és könnyen polírozható. Az új anyag

tulajdonságai különben erősen módosulnak, ha a fát hosszabb vagy rövidebb ideig hevitjük, kisebb vagy nagyobb nyomást gyakorolunk rá, vagy ha impregnáljuk vegyülni képes anyagokkal. Legnagyobb előnye a Gall-féle ömlesztett fának, hogy mindenféle elképzelhető alakban préselhető, a savak nem bántják, a víz nem tud áthatni rajta, és a villamosságot nem vezeti. Parkettok készítésére és faburkolatnak is nagyon alkalmas.

(*Magyar Ipar 1900. évi 38. sz.*)

A Pohl-féle tangens táblázatok, melyek az Erd. Lapok f. é. VII.—IX. füzetének mellékleteként jelentek meg, külön is kaphatók a szerzőnél (Pohl János, osztr. magy. államvasutttársasági főerdész és erdőrendező, Oravicza) és az Országos Erdészeti Egyesületnél. Áruk 2 korona. Az Országos Erd. Egyesület tagjai az egyesület útján 1 korona kedvezményes áron szerezhetik be.

A vadászati törvény. A vadászatról szóló 1883:XX. t.-cz.-et a reá vonatkozó törvényekkel, miniszteri rendeletekkel és határozatokkal kiegészítve most adta ki az Athenaeum r. t. A kis zsebkiadás alakjában készült 50 oldalos füzetecske nemcsak a jogászközönségnek és a közigazgatási hatóságoknak válik hasznára, hanem főleg a vadászatot kedvelő közönségnek is, a mely az ügyes összeállítású könyvecskéből könnyen megismeri mindazt, a mire szüksége van, hogy a törvénnyel összeütközésbe ne jöhessen és magának kellemetlenséget ne szerezzen. A kis füzet ára 60 fillér.

Brehm Alfréd-nek, az állatvilág ritka tehetségű megfigyelőjének és kiváló zoológiai írónak «Tierleben» című tíz kötetes munkája legközelebb magyar nyelvű kiadást ér. A világhírű mű, mely gyors egymásutánban angol, francia és olasz átdolgozásban látott napvilágot, a *Légrády*

testvérek kiadásában, az eredetivel azonos terjedelemben s ugyanolyan diszes kiállításban fog megjelenni. A kiadó czég a műnek átültetésére egyik legjobb szakerőnket, *Méhely* Lajos tanárt és akadémikust nyerte meg.

Eladó Erdészeti Lapok. Az Erdészeti Lapok legutóbbi 13 évfolyama *Stefánszky* Ferencz nyug. főerdőőrnél (Körmöczbánya) évfolyamonként 8 koronáért kapható.

Névmagyarosítás. *Noghe* László, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja, vezetéknevét *Halmi*-ra változtatta. Éljen!

Halálozás. *Kertesi Palkovich* Károly, primás uradalmi erdőmester, Hont vármegye törvényhatósági bizottsági tagja (Kemencze), továbbá ifj. földvári *Földváry* Gyula m. k. erdész (Budakesz), ifj. *Csigaházi* Gábor, urad. erdész (Bakony-Nána) és *Gaal* Béla (Tövis), az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagjai meghaltak. Béke hamvaikra!

Változások és kitüntetések az erd. szolgálat körében.

I.

A magyar királyi földművelésügyi minster az állami kezelésbe vett községi és némely más erdők és kopár területek kezelésénél alkalmazott erdőtisztek létszámában a következő erdőtiszteket nevezte ki.

Főerdészekké a IX. fizetési osztály 3. fizetési fokozatába a következő magyar kir. erdészeket: *Riesz* Lászlót a löcsei magyar királyi állami erdőhivatalhoz, *Weszely* Alajost a nyitrai magyar királyi állami erdőhivatalhoz, *Dávid* Jánost az eperjesi magyar királyi állami erdőhivatalhoz, *Anderkó* Ábelt a m.-szigeti magyar királyi állami erdőhivatalhoz, *Garda* Jánost a marosvásárhelyi magyar királyi állami erdőhivatalhoz, *Kostyál* Gyulát a rimaszombati magyar királyi állami erdőhivatalhoz, *Pöschl* Ferenczet a komáromi magyar királyi állami erdőhivatalhoz és *Ráduly* Jánost a székely-udvarhelyi magyar királyi állami erdőhivatalhoz.